24 Μαΐου 2018

Διεπαγγελματικές Οργανώ σεις : Μια σημαντική θεσμική δημιουργία για τον Αγροτικό Τομέα, που αδυνατεί να βρει το δρόμο της.

Άρθρο στην οικονομική εφημερίδα Ναυτεμπορική της Ανδριανής-Άννας Μητροπούλου

Δικηγόρου-Πρώην Νομικού Συμβούλου ΠΑΣΕΓΕΣ.

Τον Οκτώβριο του 1990, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μία Ανακοίνωση, στο Συμβούλιο σχετικά με τον μελλοντικό ρόλο, που μπορούν να διαδραματίσουν στον γεωργικό τομέα, οι επαγγελματικές οργανώσεις με τις συμφωνίες που συνάπτουν μεταξύ τους , ώστε να διευκολύνουν τον διάλογο μεταξύ των επιχειρήσεων στην αλυσίδα εφοδιασμού, να προωθήσουν τις καλλίτερες δυνατές πρακτικές και να συμβάλουν στην διαφάνεια των αγορών.

Η Επιτροπή είχε την πεποίθηση ότι η ευκαμψία των θεσμικών μέσων στήριξης των αγορών, έπρεπε να συνοδεύεται, από την ανάπτυξη μιας ευρείας συζήτησης και συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών, που έχουν σχέση με την παραγωγή, την μεταποίηση και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων. Συνεπώς καλούσε τους αγρότες και τις επαγγελματικές τους οργανώσεις καθώς και τις επαγγελματικές οργανώσεις, των επιχειρήσεων, που συνδέονται με όλη την αλυσίδα εφοδιασμού των αγροτικών και αγροδιατροφικών προϊόντων, να αναλάβουν δραστήριο ρόλο προκειμένου να προετοιμαστούν για την εφαρμογή νέων διαρθρωτικών μέτρων, θέτοντας συγχρόνως τις αρχές του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου.

Έτσι , η Επιτροπή ορίζει τις διεπαγγελματικές σχέσεις, ως σχέσεις συνεργασίας, οι οποίες

διαμορφώνονται εθελοντικά, μεταξύ των διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών, που έχουν σχέση με την παραγωγή, την εμπορία και κατά περίπτωση τη μεταποίηση ,την διακίνηση ενός προϊόντος ή μιας ομάδας ομοειδών γεωργικών προϊόντων. Διατυπώνει δε την άποψη, ότι, προκειμένου να ενταχθεί η επαγγελματική δράση στους σχετικούς τομείς της γεωργίας, είναι αναγκαίο να τηρηθούν υποχρεωτικά ορισμένες αρχές, όπως :

Οι διεπαγγελματικές οργανώσεις, θα πρέπει να αποτελούν στο εσωτερικό της ζώνης παραγωγής, την οποία καλύπτουν, ένα ανοιχτό χώρο συζητήσεων και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κατόχων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, των βιομηχανιών μεταποίησης και των εμπόρων, με βάση την εθελοντική συμμετοχή των μελών τους.

Και αυτό γιατί στόχος τους, θα πρέπει να είναι κυρίως η αναζήτηση μιας δίκαιης ισορροπίας, όσον αφορά στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών.

Το πεδίο της διεπαγγελματικής δράσης θα πρέπει να αφορά κυρίως σε ενέργειες, που έχουν σχέση με τη διαφάνεια της αγοράς, την οργάνωση των τομεακών σχέσεων, την προώθηση των προϊόντων του τομέα στις εσωτερικές και εξωτερικές αγορές, καθώς και σε ενέργειες σχετιζόμενες με την έρευνα .

Η εφαρμογή αυτής της διεπαγγελματικής δράσης επιβάλλεται να συνοδεύεται από εγγυήσεις αναγκαίες, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε στεγανοποίηση των αγορών στο εσωτερικό της Ένωσης και ταυτόχρονα να εξασφαλιστεί η καλή λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς.

Θα πρέπει ιδίως να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό, ο καθορισμός τιμών, οι διακρίσεις, καθώς και η κατάργηση του ανταγωνισμού για ένα ουσιαστικό μέρος των εν λόγω προϊόντων.

Οι αρχές αυτές πρέπει να συμπληρωθούν από ένα σύνολο διατάξεων, κυρίως διαδικαστικών, σχετικών με την αναγνώριση αυτών των διεπαγγελματικών οργανώσεων από τις εθνικές αρχές, με την ταυτόχρονη θέσμιση μιας εξουσίας ελέγχου, που θα μπορεί να ασκηθεί ανά πάσα στιγμή από την Επιτροπή, ώστε να τηρούνται οι αρχές, που αναφέρονται ανωτέρω.

Στους Ενωσιακούς κανονισμούς θεσπίζονται οι βασικές αρχές, που διατρέχουν μια Δ.Ο. Είναι η αρχή της αντιπροσωπευτικότητας των επαγγελματικών κατηγοριών, που τις συγκροτούν , και της αντιπροσωπευτικότητας της παραγωγής ή/και της μεταποίησης ή/ και της εμπορίας του προϊόντος για το οποίο συνιστάται η Δ.Ο. και κατά κανόνα η αρχή της Ομοφωνίας στις αποφάσεις των οργάνων των μελών μιας Δ.Ο.

Ο ρόλος του κράτους περιορίζεται στην χορήγηση της διοικητικής αναγνώρισης, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες δικαίου και στην επίλυση διαφορών ή την υλοποίηση ομόφωνων αποφάσεων του τομέα καθώς και στην διασφάλιση του σεβασμού των κανόνων του εθνικού και ενωσιακού δικαίου.

Μια σημαντική θεσμική πρόταση, η οποία αποτέλεσε αντικείμενο ρύθμισης των Ενωσιακών Κανονισμών είναι η δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη , υπό συγκεκριμένες βεβαίως προϋποθέσεις ,να επεκτείνουν ορισμένους κανόνες, που εφαρμόζονται εντός των Δ.Ο από τα μέλη τους, και σε επιχειρήσεις, που δεν είναι μέλη τους, εφόσον αποδειχθούν αποτελεσματικές για τον τομέα .

.Όμως προκειμένου, οι Δ.Ο να επιτελέσουν τον ρόλο τους και να προωθήσουν τη γεωργική παραγωγή, είναι σχεδόν πάντοτε αναγκασμένες να διαθέτουν ισχυρά αποθεματικά και πόρους.

Επισημαίνεται ότι η επιλογή ενίσχυσης των παραγωγών και ιδίως των οργανώσεών τους, σχετίζεται άμεσα με το δομικό πρόβλημα ανισσοροπίας δυνάμεων στην αγρο-διατροφική αλυσίδα, το οποίο επιχειρεί να αντιμετωπίσει η Επιτροπή μαζί με τους εταίρους της αλυσίδας, στο πλαίσιο του "High Level Forum for a Better Functioning Food Supply Chain"/ "Forum υψηλού επιπέδου για μια καλύτερα λειτουργούσα αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων".

Η ανάγκη αντιμετώπισης της δομικής αυτής ανισσοροπίας δυνάμεων μεταξύ παραγωγών, εμπόρων και διανομέων, πηγάζει από την στρατηγική επιλογή της ΕΕ στο πλαίσιο του γενικού της στόχου προς το 2020 για "Sustainable, Smart and Inclusive Growth"/ "Αειφόρο, έξυπνη, και συμμετοχική Ανάπτυξη".

Ο θεσμός των Δ.Ο , δεν αποτελεί μία εκ του μηδενός δημιουργία, διότι στην Ε.Ε υπήρχαν απτά παραδείγματα διεπαγγελματικής συνεργασίας, όπως το γραφείο σίτου, το οποίο ιδρύεται στη Γαλλία το 1936.

Έτσι, για ορισμένες χώρες της Ένωσης με εμπειρία στην διεπαγγελματική συνεργασία, ο θεσμός λειτουργεί με εξαιρετικά αποτελέσματα, χαρακτηριζόμενος από έντονο επαγγελματικό προσανατολισμό, επιτρέπει στα μέλη, να καθορίζουν και να υλοποιούν κοινές στρατηγικές , μέσω διεπαγγελματικών συμφωνιών, με στόχο την ανάπτυξη και την οργάνωση των αγορών .

Στην χώρα μας , οι ιδρυθείσες διεπαγγελματικές οργανώσεις, εμφανίζονται αναιμικές έως ανύπαρκτες. Γεγονός βεβαίως, που δεν προκαλεί έκπληξη ,διότι όλες οι συλλογικές δραστηριότητες στον αγροτικό τομέα επιχειρηματικές και μη (συνεταιρισμοί, οργανώσεις παραγωγών) τα τελευταία 37 χρόνια , παρουσιάζουν μια προβλέψιμη παρακμή.

Η αναζήτηση της αιτίας, γενικά, θα βρεθεί μετά βεβαιότητας, στην απουσία κεντρικού πολιτικού σχεδιασμού στον αγροτικό τομέα, στον αδιανόητο, για δυτική χώρα, κρατικό παρεμβατισμό, που στραγγαλίζει κάθε προσπάθεια ανάπτυξης ατομικής και συλλογικής πρωτοβουλίας, στην άγνοια λειτουργίας των συλλογικών νομικών μορφωμάτων των

αγροτών, ελλείψει εκπαίδευσης, που φθάνει μέχρι του σημείου της θεσμικής σύγχυσης , στις εγκληματικές πελατειακές σχέσεις στην γεωργία τις οποίες συστηματικά συντηρεί η κρατική εξουσία. Τελευταία δε και η πλήρης απουσία εθνικής και διεθνούς εκπροσώπησης της συλλογικής έκφρασης των αγροτών και των οργανώσεών τους, οφειλόμενη επίσης στον κρατικό παρεμβατισμό.

Βεβαίως αποτελεί γεγονός ότι η διεπαγγελματική συνεργασία αποτελεί μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση ,διότι προϋποθέτει μια άριστη συνεργασία, μεταξύ επιχειρηματικών κλάδων, με συγκρουόμενα πολλές φορές συμφέροντα. Λόγος άλλωστε, για τον οποίο , σε εξαιρετικά σημαντικά θέματα, οι αποφάσεις τους , στο πλαίσιο των Δ.Ο, επιβάλλεται να λαμβάνονται ομόφωνα. Η ομοφωνία προϋποθέτει συνειδητό συγκερασμό απόψεων μεταξύ των επαγγελματικών κατηγοριών, για την επίτευξη του κοινού στόχου. Καλλιεργεί μια αλλαγή νοοτροπίας ,για τον διάλογο και την συμφωνία.

Συμπερασματικά, οι εθνικές Δ.Ο , αδυνατούν να επιτελέσουν τον πραγματικό σκοπό τους, όπως αυτός προκύπτει μέσα από τα Ενωσιακά κείμενα, που σημαίνει ότι παρουσιάζουν τεράστιο έλλειμα στην σύναψη διεπαγγελματικών συμφωνιών, για την προαγωγή του τομέα, που εκπροσωπούν, ώστε το όφελος να γίνεται άμεσο για τα μέλη τους. Η θέση αυτή αποδεικνύεται από το γεγονός ότι , ενώ από το έτος 2000, έχει ιδρυθεί ένας σημαντικός αριθμός Δ.Ο, δεν έχει υπογραφεί μέχρι σήμερα ούτε μια διεπαγγελματική συμφωνία, της οποίας να ζητηθεί από την Διοίκηση η γενική εφαρμογή και σε μη μέλη της Δ.Ο. Η μοναδική, που έχει υπογραφεί και δημοσιευθεί , το έτος 2016, ελέγχεται για την νομιμότητά της, διότι αναφέρεται σε αναγκαστική είσπραξη εισφορών των μελών των Δ.Ο αλλά και τρίτων , υποχρέωση, που δεν επιβάλλεται από την Διοίκηση.

Θα αποτελούσε παράλειψη , αν δεν επισημαίναμε την πλήρη απουσία νομικών ελέγχων εκ μέρους της Διοίκησης, στην λειτουργία των Δ.Ο, όπως επιβάλλουν οι Κανονισμοί. Η συμπεριφορά αυτή της Διοίκησης στον τομέα είναι εγκληματική. Ενισχύει νοοτροπίες,

που επιλέγουν να κινούνται εκτός νομιμότητας με αποτέλεσμα την στρέβλωση του θεσμού.

Ατυχώς διαπιστώνεται , ακόμη μια φορά ότι, η συλλογική και οργανωμένη δράση, με βάση τον διάλογο και την ομόφωνη συμφωνία , που προϋποθέτει και συνεπάγεται ειδικά ο θεσμός των διεπαγγελματικών οργανώσεων, δεν είναι απολύτως συμβατά με τη νοοτροπία μιας κοινωνίας , που δεν φαίνεται να πείθει, ότι αποδέχεται μέχρι σήμερα την ένταξή της στο δυτικό τρόπο του πράττειν, στοιχείο του οποίου είναι και η αγροτική συλλογική δράση, πράγμα που καθιστά μη ρεαλιστική την όποια αισιοδοξία. Δυστυχώς, τα υφιστάμενα δεδομένα συνολικά , προδιαγράφουν το μέλλον χειρότερο από το παρελθόν.